کوا کار و ئەرك لای ئێمە؟ … بەختیار محەمەد

پتر لە 2000 ساڵ بەر لە ئەمڕۆ، لە ئیمپڕاتۆریەتی ڕۆمانیدا، یاسایەك بە ناوی (کۆرنێلیا) لە بواری پزیشکیدا هەبووە، سزای توندی ئەو پزیشکانەی داوە، کە لە چارەسەرکردنی نەخۆشدا لە ئاکامی نەزانیی یان کەمتەرخەمیدا هەڵەیان کردووە و بوونەتە هۆی مردنی نەخۆش؛ دەوڵەت خۆی لە ڕێگەی یاسایەکەوە بە ناوی (ئەکویلیا) سەرپەرشتی ئەم کارەی کردووە. (ول ديورانت, قصة الحضارة, ت: محمد بدران, المجلد الخامس 9/ 10, ص 195).

لە دوای پتر لە 2000 ساڵ بەر لە ئەمڕۆ، کایەی پزیشکیی و سیستمی تەندروستی، وەك هەموو کەرتەکانی دیکەی کۆمەڵگەی ئێمە، لەبەرچاوی یاسا و بە پاڵپشتی یاسا (دەسەڵات)، تاوانی گەورەی لە حەق نەخۆشدا تێدا ئەنجام دەدرێ، کەچی نەك هەر کەس سزا نادرێ و هەرگیز کەس سزا نەدراوە، بەڵکو ڕۆژ لە دوای ڕۆژ کەموکوڕیی و تاوانەکان پتر دەبن.

کێشەکە ئەوەیە هەر کاتێك دەستڕۆیشتووانی ناو دەزگای تەندروستی هەڵەیەك (تاوانێك) بکەن، هیچ یاسا و دەسەڵاتێك نییە چاودێر بووبێ و لێیان بپێچێتەوە و لێپرسینەوەیان لەگەڵدا بکا؛ لەمەشەوە نەخۆش بێ پشت و پەناترین ڕەگەزی پاسیڤی (بێ ویستی) ناو دەزگای تەندروستییە لە کۆمەڵگەی ئێمەدا. دواجار کێشەکە ئەوەیە، کە هەموو کاربەدەستانی ناو ئەم دەزگایە و دەزگاکانی دیکەی کۆمەڵگەی (حکوومەتی) ئێمە کەسانی سەربە حزبی دەسەڵاتدارن و ڕاستەوخۆ حزب دایاندەمەزرێنێ و پلە و پایەیان پێدەبەخشێ؛ لەمەوە هیچ هێزێك و هیچ یاسایەك نییە، کە بتوانێ کاربەدەستی بەرپرس و هەڵەکار سزا بدا و لێ پێچینەوەی لەگەڵدا بکا. لەم ڕوانگەیەشەوە کۆمەڵگەی ئێمە لە هەموو ئاستێکدا دووچاری داتەپینی ئەخلاقیی بووە: هەست بە بەرپرسیارییکردن گەیشتۆتە ئاستێکی یەکجار خراپ و نزم.

لە ئاکامی ئەوەش، کە دەسەڵات لە ڕووی پێدانی مافەوە جوداوازی لە نێوان تاکەکانی کۆمەڵگەدا دەکا (بە پێی ئینتیمای حزبایەتی و پێگەی کۆمەڵایەتی و چینایەتی…)، ئەمە وا دەکا کە کەسی حزبیی پتر بەرانبەر بە حزبەکەی خۆی هەست بە بەرپرسیاریەتی و ئەرك بکا؛ کەسی بێلایەن و ناحزبییش، یان ئەندامی حزبی دیکەی نادەسەڵاتدار، لە ئەنجامی کەم مافیدا خۆی لە ئەرك و بەرپرسیاریەتی دوور بخاتەوە

(دەبێ بزانین زۆربەی جار کەسە بێلایەنەکان باشتر ئەرکی خۆیان جێ بە جێ دەکەن و پتر هەست بەبەرپرسیاریەتی دەکەن لەبەرانبەر کارە مرۆیی و پیشەییەکەی خۆیاندا). ئەم دیاردەیە (بە درێژایی نزیکەی 25 ساڵە) لە دامودەزگاکانی حکوومەتی هەرێمدا بە زەقی و بە تۆخی بەدی دەکرێ و هەستی پێدەکرێ؛ لەمەوە حزبی دەسەڵاتدار دەزگاکان بۆ خزمەتی خۆی بەکار دەهێنێ، ئەمەش لەسەر حیسابی کاری خزمەتگوزاریی ئەم دەزگایانەیە لە بەرانبەر هاووڵاتییاندا.

سەیرەکە لەوەدایە حزبی دەسەڵاتدار (پارتی و یەکیەتی) بە درێژایی 25 ساڵەی حوکمڕانییان ناهێڵن هیچ پۆستێکی بچووك یان گەورە لە دەزگا خزمەتگوزارییە مەدەنیەکانیشدا (نەخۆشخانە، قوتابخانە، زانکۆ، مزگەوت...) بۆ هیچ کەسێکی دیکە بێ جگە لە لایەنگران و ئەندامانی حزبەکەی خۆیان نەبێ (ئەوەی لێ بچێتە دەرێ، کە بەم دواییە لە زۆنی سەوزدا هەندێك لە پۆستەکان وەك ئاکامی مافی هەڵبژاردن لە نێوان گۆڕان و یەکیەتیدا بەش کراوە). ئایا دەکرێ حزبێك چەند کورسیەك لە پەرلەمان بهێنێ (با براوەی یەکەم و دووەمیش بێ)، بەڵام چی پۆستی بەرپرسیاریەتی گەورە و بچووك هەیە لە تێکڕای دام و دەزگاکانی حکوومەتدا بۆ خۆی قۆرخی بکا؟ بەڵێ، ئەوە (25) ساڵە حزبی دەسەڵاتدار لە کوردستاندا بەم عەقڵیەتە خۆپەرستە خێڵەکییە مامەڵە لەگەڵ دامودەزگاکانی حکوومەتدا دەکا؛ ئەمەش کاریگەریی نەرێنی ڕاستەوخۆی لەسەر ئەدای کار و ئاستی خزمەتگوزاریی ئەم دەزگایانە هەبووە و هەیە... کێ هەیە ئەمڕۆ ئاکامە خراپەکانی ئەم عەقڵیەتە لەسەر دام و دەزگاکانی حکوومەت و تێکڕای کۆمەڵگەش نەبینێ؟ مەگەر تەنها کەسێك گێل بێ، یان خۆی گێل بکا لە ئاست ڕاستییەکاندا...